

Секція 4

НЕГАТИВНІ ПСИХОЕМОЦІЙНІ СТАНИ ТА ЇХ КОРЕКЦІЯ У ПЕРСОНАЛУ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ, ЯКІ ПРИЙМАЛИ УЧАСТЬ В АТО

УДК [159.923:616](34.08)

Любов Матвіївна БАЛАБАНОВА,
*професор кафедри соціології та психології
факультету № 6 (права та масових комунікацій)
Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор психологічних наук, професор;*

Ірина В'ячеславівна ЖДАНОВА,
*доцент кафедри соціології та психології
факультету № 6 (права та масових комунікацій)
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент*

ДО ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЗДОРОВ'Я ПРАВООХОРОНЦІВ

Представлено аналіз проблеми професійного здоров'я правоохоронців та його психологічного забезпечення. Показано, що потребують вирішення як проблемно-орієнтовані, так і позитивно-центровані питання професійного здоров'я. Визначено основні науково-практичні завдання в межах розробки концепції психологічного забезпечення професійного здоров'я правоохоронців.

Проблема збереження та розвитку професійного здоров'я правоохоронця належить до вельми значущих та актуальних науково-практичних проблем. Правоохоронна діяльність за своїм змістом і умовами, з одного боку, пред'являє підвищені вимоги до фізичного і психічного здоров'ю професіонала, а з іншого – неоднозначно впливає на стан здоров'я правоохоронця й потенційно може його як погіршувати, так і покращувати. В цьому контексті виникає потреба у розробці цілісної концепції психологічного забезпечення професійного здоров'я правоохоронця. Особливо важливим це завдання стає в умовах перебудови правоохоронної системи в Україні, прийняття нових законодавчих документів, які регламентують правоохоронну діяльність, і в тому числі – її психологічне забезпечення.

Психологічне забезпечення професійного здоров'я розглядається провідними науковцями як складова частина концепції психологічного забезпечення професійної діяльності. Ця концепція спрямована не просто на збереження професійного здоров'я, а й на забезпечення

безпеки і надійності професійної діяльності, підвищення її ефективності, забезпечення професійного довголіття людини [4]. Як вказує В.В. Грандт, саме професійне здоров'я є одним з основних умов та показників «якості професійного життя» [2].

Частіше за все категорія «професійне здоров'я» визначається як якась узагальнена характеристика здоров'я індивіда, взята у конкретних умовах його трудової діяльності. Це поняття інтегрує складні взаємовідносини людини з професійним середовищем і є мірою узгодженості соціальних потреб суспільства і можливостей людини в умовах професійної діяльності. Як вказують провідні науковці в цій галузі, професійне здоров'я – це здатність організму зберігати й активізувати компенсаторні, захисні, регуляторні механізми, що забезпечують працездатність, ефективність і розвиток особистості в усіх умовах протікання професійної діяльності (Р. А. Березовська, З. Ф. Дудченко, Г. С. Нікіфоров, В. О. Пономаренко та ін.) [1; 4] Отже, професійне здоров'я розглядається, насамперед, як інтегральна якість в цілісній системі «здоров'я – працездатність – ефективність» [4].

У свою чергу, психологічне забезпечення професійної діяльності визначається як система організаційних та психологічних заходів, спрямованих на вдосконалення роботи з персоналом та підвищення ефективності професійної діяльності. Психологічне забезпечення реалізується на практиці психологічними службами або окремими психологами і є безперервним процесом супроводу суб'єктів професійної діяльності на всіх етапах їх професійного шляху [3; 4].

Проведений нами аналіз нормативно-правових документів, що регламентують діяльність служб психологічного забезпечення у системі МВС, дозволив встановити, що переважна більшість завдань та функцій психологів так чи інакше стосуються питань збереження професійного здоров'я правоохоронців, особливо в межах психопрофілактичного напрямку та психологічного супроводження служби. Це такі завдання як: виявлення та психологічна корекція негативних емоційних станів працівників (емоційно-психологічної напруженості, перевтоми та інших); організація та забезпечення роботи кабінетів психологічної корекції та регуляції; надання психологічної допомоги працівникам після їх перебування в екстремальних ситуаціях, пов'язаних із виконанням оперативно-службових завдань, застосуванням вогнепальної зброї і спецзасобів, отриманням значних психогенних навантажень, зниженням працездатності тощо; надання психологічної допомоги молодим працівникам у процесі їх адаптації до умов службової діяльності; участь у службових розслідуваннях надзвичайних подій, пов'язаних із загибеллю та самоушкодженнями працівників та інші

завдання [3]. Як бачимо, всі ці завдання відносяться до блоку проблемно-орієнтованих. В той же час, існуюча на сьогодні тенденція до зміни оздоровчої парадигми з патоцентричної на санацентричну, потребує перенесення акценту на пропаганду саме способів збереження і зміцнення професійного здоров'я, визначення джерел та шляхів досягнення суб'єктивного благополуччя людини на робочому місці [1].

Отже, пріоритетними завданнями психологічного забезпечення професійного здоров'я правоохоронців, поряд з проблемно-орієнтованими питаннями профілактики стресу, дезадаптації, вигорання, деформації повинні стати, на нашу думку, наступні: підвищення компетентності правоохоронців в галузі здоров'я, формування здоров'язберігаючого світогляду, вироблення навичок здорової поведінки, формування мотивації та звички до здорового способу життя, укріплення потенціалу професійного здоров'я правоохоронця, його резервних можливостей, формування індивідуальної відповідальності людини за власне здоров'я та інші. Вирішення цих питань є можливим за умови створення цілісної концепції психологічного забезпечення професійного здоров'я правоохоронців, впровадження конкретних програм та технологій його збереження і розвитку.

Список використаних джерел:

1. Березовская Р. А. Психология профессионального здоровья за рубежом: современное состояние и перспективы развития / Березовская Р. А. // Психологические исследования. – 2012. – Т. 5, № 26. – С. 12. – Режим доступа: <http://psystudy.ru/index.php/num/2012v5n26/761-berezovskaya26>.
2. Грандт В. В. Копінг-ресурси як чинник збереження професійного здоров'я особистості : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 / Грандт Вікторія Вікторівна. – Київ, 2012. – 20 с.
3. Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України : наказ МВС України від 28.07.2004 № 842. – Київ : МВС України, 2004. – 42 с.
4. Психология профессионального здоровья : учеб. пособие / под ред. Г. С. Никифорова ; Г. С. Никифоров, А. Г. Маклаков, В. И. Шостак. – СПб. : Речь, 2006. – 480 с.

Одержано 10.03.2016